

värrat

Eesti Rahva Muuseumi ajaleht
toob kaks korda aastas sõnumeid
ja ülevaateid ERMi tegevusest.
ERMi ajaleht on kõigi muuseumi
sõprade väljaanne, mis kutsub
kaasa mõtlema püsivast ja
kaduvast, suurest ja väikesest.

NR 1 (9), NELJAPÄEV, 17. MÄRTS 2011

Eesti Rahva Muuseumi uue hoone ala Raadil. Minevikujälgede likvideerimine on lõppenud, alad on ehituse alustamiseks ette valmistatud, ERM on selleks valmis.

Uus muuseumi- hoone

Mälu, järjepidevus
ja tarkus ERMi
ja Eesti kontekstis

LOE LK 2

Euroopa maitset

Toidunäitus, mis avati
korraga üheksas
Euroopa muuseumis

LOE LK 3

Maailmafilmi festival

Festival toob kokku
dokumentaalfilme
kogu maailmast

LOE LK 4-5

Keelenäitus Tallinnas

Tallinnas avatud näitus
"Muuseum näitab keelt"
vaatab sügavale keelde

LOE LK 6

Filmikogu digiteerimine

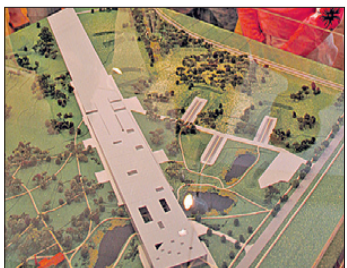
Eesti filmiajalugu ja vanad
35mm filmid on huvilistele
taas kättesaadavad

LOE LK 7

Sündmuste kalender

ERMi näitused,
sündmused, üleskutsed
ja uued väljaanded

LOE LK 8

värat

Tehtud ja tegemata valikud

Kõige rohkem teeb inimene oma elus valikuid. Lihtsaid ja keerulisi, häid ja halbu. Valikutest ei pääse ka ükski asutus.

Muuseumi valikutest oli juttu ERMi selle aasta esimesel konverentsil "Tee Eesti muuseumini V". Konverentsil jõuti puudutada kahjuks vaid väheseid teemasid ning õhku jäi palju küsimusi. Ometi liikusime mitu sammu lähemale ühisele arusaamale, et kaasaegses maailmas on muuseumil täita oma klassikaliste põhiülesannete kõrval ka mitmeid kultuuripoliitilisi ülesandeid. Muuseumil peab vaid olema küllaga tarkust, ühiskondlikku närvi ja empaatiat, et otsustada, milline neist on hetkel kõige vajalikum. Valida tuleb, sest kõike lihtsalt ei jõua. Samas ei peaks valik olema raske, kui on teada, milleni tahetakse jõuda.

ERMi valik on ammu tehtud: Eesti Rahva Muuseum kui rahva ühise kultuuriteadmise hoidja vajab kiiresti oma kodu, sest kõik saja aasta jooksul muuseumi jaoks pakutud ja leitud ajutised lahendused on end lõpuni ammandanud. Nii 19. sajandi lõpul ehitatud ja 1942. aastast ERMi teeninud kohtumaja kui ka nõukogudeaegne raudteelaste klubi. Aastal 2011 on ERM leidnud ulu- alust Tartu Maavalitsuse maja V korrusel ja Rüütli tänaval tänu pererahva vastutulelikkusele täpselt samamoodi nagu aastatel 1909–1918, mil ERMile pakkusid ulu- alust Tartu Linnavalitsus ja Vanemuise Selts.

On kurb ja piinlik tunnistada: saja kahe aastaga on kasvanud küll ERMi rahvakultuuri kogud, kuid lahendamata on oma maja küsimus. Viimasega on pigem vastupidi: Eesti Vabariigi aastatega on ERM jõudnud tingimustesse, kus hoolimata töötajate pingutustest, on suuri raskusi isegi muuseumi põhikirjaliste ülesannete täitmisega, rääkimata vajadusest ja soovist olla üks meie tänase elu väärtustajatest.

Kui 1996. aastal otsustas tollane Eesti Vabariigi Riigikogu, et ERM tuleb ehitada, öeldi sellega, et rahva mälu tuleb säilitada ja koguda.

2003. aastal valiti ERMi hoone asukohaks Raadi. Hakati valmistuma uue hoone arhitektuurivõistluseks.

2005. aastal valis žürii, milles oli ülekaal arhitektidel, rahvusvahelise arhitektuurivõistluse võidutööks eelkõige maamärgina mõjuva suurejoonelise eskiisi "Mälestuste väli" ("Memory Field"). Muuseumirahvas asus tööle, et koostöös võidutöö arhitektide ja muuseumi poolt tellitud ekspertidega kujundada eskiisist hoone, mis sobiks meie kliimatingimustesse ja vastaks muuseumi vajadustele. Meeldimise ja mittemeeldimisega polnud siin midagi pistmist. Edasikestmiseks vajab ERM uusi tingimusi.

2009. aasta novembrist alates on konkursi võidutööks valitud ERMi maja projekt läbinud mitmesuguseid komisjone ja ekspertise, küll Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse, mitme ministereeriumi ja Euroopa Investeerimispannga poolt. Neist igauhel – nagu üldse igal inimesel – on loomulikult projekti ja ERMi kohta oma arvamine. Palju on olnud asjakohaseid märkusi, mis on ka projekti sisse viidud. 2011. aasta märtsis on küsimus ikkagi vaid selles, kas riik on valmis ERMi hoonet ehitama või ei. Välismaiste ekspertide tellimine siin vastust ei anna, sest mitte ükski välismaine ekspert ei oska meile öelda, kas me vajame Eesti Rahva Muuseumi hoonet ning milleks ja millises me seda vajame.

Eesti Rahva Muuseum on olnud oma rahva muuseum, usaldusväärne ja väärikas. Tehkem ka 21. sajandi valikud nii, et ERM saaks rahva jaoks kesta ja edeneda.

Meeldimise ja mittemeeldimisega polnud siin midagi pistmist. Edasikestmiseks vajab ERM uusi tingimusi.

Uue muuseumihoone maketti uudistamas. Elav mälu ja huvi toetavad meie olemist.

Me ise oleme oma mälu kandjad

Eestlased ei ole mitte kärbsed, kes täna sünnivad ja homme surevad, vaid üks vana ja visa rahva sugu, kes ammu juba maailmas on elanud ja ka pärast meid veel kaua kestma saab.

Jakob Hurt

See Hurda ilus ütlus paneb esmalugemisel muigama. Tegemist on aga tõsise tähelepanekuga, mis iseloomustab selle mõttetera väljautlemise ajal väga täpselt rahvast, kelle seast see suurmees oli sirgunud, kes tema südame küljes rippus.

Visa rahvasugu, keda Hurt iseloomustab, on üsna kannatlikult, ehkki mõista suutmatuna, jälginud pikkade aastakümnete ja isegi aastasadade jooksul kõiki neid sibelejaid ja askeldajaid, kes siit maanurgast läbi on tuhisenud.

Suur osa neist tulnukatest on iseenesestmõistetavalt kasutanud siinsaavutatut oma hea äraolemise heaks, aga ei ole suutnud varjata oma valitsemiskirge ega talitseda lakkamatut saamahimu.

Tulijad on siin lühemat või pikemat aega peatunud ja siis jälle läinud. Ajalugu leiab sellele minekule alati ka põhjenduse. Uute tulijate jaoks on samuti alati põhjendus olemas.

Vana rahva sugu on seda kõike pead vangutades kõrvalt vaadanud, õlgu kehitanud ja edasi toimetanud. Küürutanud, rassinud – tulevase ilusa ja helge aja nimel, et lastel ja lastelastel saaks kergem olema.

Selline suhtumine on aidanud elus püsida ja kesta.

Kärbeste muretu sumin

Olgugi, et kärbsenust ei ole ka aegade möödudes midagi muud kui kärbsenust, on kärbsetaoli-

se muretu ja asjatu sumina saatel sibelemine ka põlisrahva hoiakutes oma kindla koha sisse võtnud.

Täna on selle vana ja visa rahva soo esindajad vägagi sageli ise kärbsetiitli kandjaks hakanud ja sumistavad ise mõnes teises paigas, kus ehk ka mõni ammune ja visa rahva sugu nende tegemist või tegevusetust tühjak peab ja nende tulemisest rõõmu ei tunne.

Mis kinnitas Hurdale seda, et ta on pärit väarikast soost, rahva seast, kelle püsimise alust ei ole võimalik kõigutada?

Tundub, et seda kinnitas tal rahva järjepidev ja traditsioon austav kultuurimälu. Elav olemiselugu, mis tõi juttudes ja lauleldustes ning töövõtete järjepidevuse esile kõik selle, mis ka vaar-vaarivanemate juures täpselt samamoodi oli.

Hurda ajal oli õhustik tiine sellele, mis oli elujõuline ka 100 aastat enne seda aega. Ajalugu ja kultuurilugu ei olnud paberi peale pandud, ta oli kasutatav ja loetav üksnes kaasa elades, mälu elavalt edasi kandes.

Hurt taipas, et see kaua nii ei kesta ja löi ühe uue olulise lüli sellele vana väarikuse edasikestmiseks – talletamise, suure huvi ja pühendumusega kõigesse olnusse suhtumise. Hurda algatusel olid head järgijad. Sünnis midagi väga erilist. Märkiliselt tähistatakse Hurda algatust lühendiga ERM.

Järgnev sajand kasutas aega edukalt. Kõik olu kaaluti kul-

laväärtusega ja seda koguti kil- dude ja ebemete haaval kokku, et kõige vähematki kaotsi ei läheks.

Ja seda mitte ainult ei kogutud, vaid kogutut osati rahva mälu hoidmise heaks ka tarvitada.

Visa rahva tänased pojad ja tütreid vaatavad aga maailma teistsuguse pilguga, pilk ei vaata enam enesesse, vaid ta on asetanud vaate ette okulaarid nagu kärbsel. Need pöörlevad ja kõõritavad, toovad silme ette värvilist ja kiiresti teisenavat värvirri.

Ja siis tundub see kõik juba tühine. Silm otsib jälle uut – ikka eredamat ja säravat.

See, mida Hurda-aegsed ja -järgsed esivanemad meile liisaks teatasid ja pärandasid, ei paku enam väarika ja visa rahva esindajatele huvi ega pinget. Õhus ei ole enam seda juttude ja laulelduste tiinust. "Laulu- rahvas" ei suuda isegi lihtsama seltskondliku laulukese kolmanda rea sõnu välja ütelda.

Mälu õigustab olemist

"Teie olete maa sool," ütleb Jeesus kuulajatele mäejutluse ajal.

Eestlased on selle maa sõnnik, mis peab olema rammus ja laiaili kogu maa peale laotatud, et ta suudaks head vilja esile tuua. Kui sõnnik ühte kohta kokku koguda, tekib suur hais.

Meie mälu ja pärandit tuleb hoolega koguda ja hoida, kuid me ise peame olema selle kand-

jad. Elava mälu kandmine ja kasutamine õigustab meie olemist. Seda kõike tuleb silmas pidada oma tegemistes, oma töödes, oma püüetes ja oma mõtlemistes.

Väarikas rahvas on enese ja oma loodud väärtuste heaks tõstnud enesekaitseks kilbi nimega "oma riik". Sellest kilbist on olnud palju abi ja kaitset.

Rahvas on pannud selle kilbi kaitseomadustele väga suured lootused ja on hakanud esivanemate õpetatud ja ise toimivat kestmissaladust unustama.

Kilbist alati ei piisa. Eriti siis, kui kilp liiga ühe servakese kohale nihutatakse ja ta kogu väarika rahva kohal enam kindlalt ei püsi.

Jumal pillub oma loomingu aeg-ajalt ka raskemate raheteradega. Ilma kaitsva kilbita saab aga väarika soo esindaja nendega pihta. Kärbsed saavad eest ära lennata, nendega ei juhtu midagi, neil ei jää süda valutama.

Kilbi kasutamisel ei tohi järgida siili õpetussõnu – "serviti". Kilp ei ole löögiriist.

Millega me saame oma lastele kinnitada, et nad on väarika rahva esindajad, kes ka pärast meid veel kaua kestavad?

Ega millegi muuga, kui et me ise seda ikka ja jälle kinnitame – eestlased on vana ja visa rahva sugu, kes on juba ammu maailmas elanud ja ka pärast meid veel kaua kestma saavad.

ANTS TOOMING

EUROOPA MAITSED – ühine näitus üheksas Euroopa muuseumis

Söömine on argine tegevus, mida enamus meist võtab ette mitu korda päevas. Miks me sööme just seda toitu, mida sööme, kust tuleb igapäevane toit meie lauale ja kuidas mõjutavad meie toidupoes tehtavad valikud keskkonda meie ümber – neile küsimustele otsib vastust Euroopa muuseumide ühisnäitus “Euroopa maitset”.

26. jaanuaril korruga üheksas muuseumis avatud näitus teadvustab toidu keskset rolli meie elus. Toit on tihedalt seotud selle kultuuriga, mille osa me oleme ja mille kaudu end identifitseerime. Söömine ja joomine on osa sotsiaalsest läbikäimisest pere, sõprade ja muude inimestega.

Toidu valikut mõjutavad traditsioonid, teadmised, võimalused: hindade võrdlus, dieetid, maitse-eelistused, trendid jne. Mälestused ja harjumused, traditsioonid ja trendid, visuaalsed aistingud, lõhnad ja värvid panevad meid sööma ühte toitu ja hoiduma teisest. Meie valikud on mõjutatud meie arvamustest, emotsioonidest ja kogemustest.

Kui tihti mõtleme sellele, millise teekonna läbivad toiduained enne lauale jõudmist? Kui palju teeme ostes teadlikke valikuid, eelistades keskkonnasõbralikku, *fair trade*, kohalike või väiketootjate toodangut?

Noorte eurooplaste toit. Toidunäituse pilootkooli Miina Härma Gümnaasiumi 9. klassi õpilaste fotod. Saatnud Kairi Tiirik.

Euroopa muuseumide ühisnäitus jaguneb viieks suuremaks alateemaks: “Kõikjalolev toit”, “Palju käsi”, “Osta või mitte osta”, “Valmistamine ja söömine”, “Muutused ja trendid”, aidates eeltoodud teemasid lahiti rääkida.

Lisaks ühisele Euroopa loole räägib näitus iga projekti osaleva maa loo ühest neile olulisest toiduainest. Just see osa annab iga maa näitusele ainulaadse aktsendi. Enamasti on valitud toode vastavas riigis olulisel kohal nii toiduainena kui ka majanduse seisukohalt. Nii esindab Rootsit piim, Taanit sealihha, Soomet leib, Šotimaad kala, Tšehhit õlu, Ungarit nisu, Sloveeniat mesi ning Portugali oliiviõli.

Eesti räägib kartulist

Eesti toitu esindab näitusel eestlaste “teine leib” ehk kartul. Nagu mujalgi Euroopas, lõpetas kartuli kasvatamine nälgjahädad, mis olid vaevanud inimesi sajandeid. Kartul kindlustas hakkamasaamise: see oli toiduks inimestele ja loomadele. Eestlased harjusid kartuliga 19. sajandi teisel poolel, hakates mõistma ja hindama uue toiduvilja väärtust.

Kartulist oli 20. sajandi alguseks saanud peamine toidukultuur eesti põllumajanduses. Nõukogude ajal valitses kartuli ühiskonda lausa sümboolselt – sügisese kartulivõtuks mobiiliseeriti sovhoosi- ja kolhoosipõldudele pea kogu elanikkond.

Kui 20. sajandil oli kartul eestlase toidulaua leiva kõrval peamiseks toiduaineks, siis 21.

Eestlane sööb aastas keskmiselt 8 liitrit jäätist. Toidunäituse pilootkooli Miina Härma Gümnaasiumi 9. klassi õpilaste fotod. Saatnud Kairi Tiirik.

sajandil oleme hakanud igapäevast vähem kartulit sööma. Siiski kuulub kartul meie menüüsse tänapäevalgi: nii on näiteks pliidiserval praetud kartuliliipsudest saanud tööstuses toodetavad kartulikrõpsud.

Jäädvustamaks kartuli omaaegset tähendust ja nüüdisaegseid muutusi meie toidukultuuris, kuulutas Eesti Rahva Muuseum 2009. aasta miiklipäeval välja kogumisvõistluse “Räägime kartulist!”. Muuseum kutsus üles meenutama ja jäädvustama kõike kartuliga seonduvat: kar-

tulivõtutalgute kirjeldused, arutelu kartuli osast igapäevasel toidulaual, väärt kartulitoidud pere retseptikogust ja kõikvõimalikud muud meenutused.

Üleskutsule vastas 125 inimest. Sellest “saagist” valmis näitust täiendama ka raamat “Räägime kartulist!”.

Näitusel põimuvad kartuli osa väljapanekus minevik (kartuli kasvatamise ja töötlemisega seotud esemed ERMi kogudest) ja kaasaeg (kartuli kasvatamise ja tarbimise jäädvustused filmikaamera abil). Vaadata

saab näiteks kahte vastanduvat toidutegu: tööpäeva kaasaegses suursükkoogis – Tartu Maksiköögis ja proua Virve kodust kartuliriivi valmistamist Jõgevamaa metsatalus.

Näitusele õppima

Juba näitust kavandades teatasid kõigi projektis osalevate muuseumide esindajad mõtet muuseumipedagoogika võimalikult hästi näitusesse sulatada. Nii ongi “Euroopa maitsete” näituse sisu ja vormi loomisel olnud

kaalukas sõna öelda muuseumipedagoogidel.

Näituse sihtrühmaks on eelkõige koolinoored vanuses 14–18. Näituse giidide ülesandeks on tekitada noortega ja noorte endi vahel arutelu toidu tootmise ja tarbimise teemal. Arutelu- ja teadasaamisvõimalusi pakub iga näituse alateema. Näiteks leiab külastaja juhised, kuidas lugeda infot toidupakenditelt ning saab teadmisi kohe proovida näituse “poe” riulile reastatud pakendeid valides ja uurides.

Näitusetegijad omalt poolt loodavad saada külastajatelt kasulikku tagasisidet. Näitusega saab “liituda” näiteks fotosid saates. Saadetud fotod lisatakse muuseumis slaidiprogrammidesse. Fotosid võib saata näiteks oma einetest (hommikusöök jms.), kuid võib üles otsida ka vanemate-vanavanemate fotoalbumitest nõukogude ajast pärit fotosid sügisese kartulivõtust sovhoosides ja kolhoosides.

Näitus eurooplaste toidust, selle tootmisest ja tarbimisest on samaaegselt avatud Rootsis, Taanis, Soomes, Šotimaal, Tšehhis, Ungaris, Sloveenias, Portugalis ja Eestis. Näitus valmis Euroopa Liidu programmi “Kultuur” toel.

TERJE ANEPAIO

Näitus “Euroopa maitset” jääb Eesti Rahva Muuseumis avatuks 25. septembrini.

Vaata ka: www.atasteofeurope.eu

Mälestused kartulist, korjamisest, toitudest ja puskariajamisest

ANNA RINNE

Võrumaa

Minu esimesed mälestused pole mitte kartulite söömisest, vaid kartulikoortest.

Sündisin 1913. aastal Petrogradis, kuhu mu vanemad 1912. aastal pärast õe sündi elama asusid. See oli tsaari-aeg. Ema peab seda aega oma elu kõige õnnelikumaks, sest isa teenis nii palju, et neljalikmeline pere lahedalt ära elas.

Mäletan aega, mis oli pärast Oktoobrirevolutsiooni. Oli kodusõda. Toitu sai talupoegadelt ainult riiete ja jalanõude eest. Et sõjaväehaigla asus Petrogradis, sai isa kord nädalas tulla koju meid vaatama. Ta tõi kaasa nädala jooksul kõrvale pandud kartulikoored ja heeringapead.

Ema pesi need ära ja mis vähegi süüa kõlbasis, need ajas ta läbi lihamasina, tegi neist patsikesed ja keetis pannil vähese veega. Küll need olid maitvad!

OLAV VALLIMÄE

Toila vald

1944. a. veebruaris meid sundevakueeriti kodukohast. Asusin elama oma onu juurde Salla vallas. Uueks kartuli kasutamise vormiks tuli puskariajamine. Seda tehti metsas naabrimehega kahasse. Korraga tehti väga suur laar. Ühest laarist saadi üle saja liitri. Sel ajal oli puskar kõva valuuta. Kodus ei müüdnud tilkagi, kõik läks Rakveresse ühele salaviinamüüjale.

Mind kui poisikest peeti ohutuks kulleriks. Kolm piimanõutait tulivett kreslas heinte all, sõitsin ligi 50 km kaugusele Rakverre. Seal oli naine, kes kauba vastu võttis ja raha peo peale luges.

TIIU LUHT

Viljandimaa

Sõnaga “kartul” meenuvad kõigepealt uduvihmased sügis-päevad, pikad vaod ja rasked korvid. Alates 6. klassist 1951.

aastal kuni 1964. aastani algul õpilase, siis üliõpilase ja õpetajana oma õpilastega on kooliaasta algus olnud ikka kartulipõllul.

See võis olla 1954. aastal, kui olime eriti pikalt kolhoosis, lubati kooli tagasi alles oktoobripühadeks, sest meid oli paraadile vaja. Saime aga varem, sest oktoobri lõpul tuli külm, osa kartulit jäigi maha.

RUTI RIIBERG

Harjumaa

1963. a. olime kolhoosi abistasamas Ravila kolhoosis Tartu maantee ääres teisel pool Koset. Esimestel päevadel ei olnud kartulimaal üldse ämbreid. Tõstisime kaste edasi ja loopisime kartuleid kaugelt nendesse sisse. Siis muutseti ämbrid, aga maa ja masinad olid niisugused, et kartuleid jäi mulla sisse rohkem peitu kui teistes nähtud majandites.

Siis ütles sealne esimees: “Neiud, kurat, nii asi ei lähe!”

Näitas ette – tuleb võtta jalga-dega. Konkse ega kablisis anda tal polnud, ajasime siis varvaste ja kandadega kartuleid mulla alt välja.

Tegime tööd niisuguse hoolega “tões ja vaimus”, et mõnedel piigadel vanemad jalavarjud lagunesid. Esimees tõi kaenlataie uusi kummikuid, liiga suuri! Jälle häda! Pandi ajalehti sisse, et saapad jalas seisaksid ega ära ei kaoks.

SVETLANA SITNIKOVA

Elva

Mul on Moskvast pärit suvitajast naistuttav. Mändidealusesse linna tuleb ta iga suvi puhkama juba nõukogude ajast saadik. Ta armastab väga Eestit ja Elvat. Elab sama pererahva juures ja ka juba kolmandat põlvkonda.

Kord tuli ta jõudu koguma varakevad, mistõttu pidi ta toa üürima teise perenaise juures. Perenaine püüdis kogu hingest talle heameelt teha ja kostitas teda

Kartulituristid. Maal sugulaste juures kartuleid panemas. Väike-Maarja.

sellega, mis ta endale lõunaks valmistanud oli.

Jelena kirjeldas mulle seda kostitamist jäljendamatu emotsiooni ja ekspressiooniga: “Te kujutate ette, ta pani taldrikule mingisuguse pudru ja selle sees olid kartulitükid. Kuidas võib

miskit tangu kartuliga kokku segada!”

“See on ju rahvustoit “mulgipuder”, mulkide puder. See on väga maitsev!” püüdsin ma teda edutult ümber veenda. Tundub nii, et see millega harjunud oled, ongi maitsev.

Arvo Iho fotonäitus "Aastaring rannatalus"

■ Filmirežissöör Arvo Iho pildistas kolme aasta jooksul ühe rannatalu elu, töid ja sündmusi. Tema kaamera jäädvustas Kuusalu valla Kasispea külanema Teet Kallaste peret, nende elu läbi aastaegade, nii et kujunes pilt aja kulgemisest ja elutervikust. Iho leiab, et tegemist pole üksikute fotode näituse, vaid pigem sidustatud pildireaga.

Näitus sündis Eesti Instituudi ärgitusel, kes soovitas, et Iho jälgiks pikema aja jooksul elu mõnes rannatalus, kus oleksid ema, isa, lapsed, vanavanemad ja koduloomad. Sobiva talu leidis ta peale otsimisi Kasispealt. Leeotsa talu on enam kui kakssada aastat vana, kunagi on seal tegutsenud kõrts. Nüüdseks elab talus kaks põlvkonda, vanavanemaid seal ei ole.

Tervikus ei ole tähelepanuta jäänud ka koduloomad ja taimed. Lisaks on näitusse integreeritud sama talu perealbumi pilte aastast 1927. Nii on ülesvõtteid kõrvutades võimalik näha, kuidas on elu selles majapidamises 80 aasta jooksul muutunud: sirpide ja vikatitega heinategu 1927. aastast on kõrvuti tänapäevase heinatööga, kus mehed niidavad Husqvarna võsalõikajaga.

Näitust saadavad peretütre kirjutatud lood pereliikmetest ja loomadest ning suguvõsa ajaloo. Maailmafilmi festivali järel näeb näitust maikuust septembrini Eesti Rahva Muuseumi Raadi mõisa näitusesaalides.

Seminar "Heli kontuurid"

■ 21. märtsil toimub Eesti Rahva Muuseumi näitusemajas rahvusvaheline seminar "Heli kontuurid". Seminari raames peab loengu "Etnograafilised fonograafiad" dr Ernst Karel Harvardi ülikoolist (USA). Loengus käsitleb ta heliuringute üldisi piirjooni ja vaatab, kuidas heli toimib meediumina antropoloogilise teadmise loomisel. Dr Ernst Karel on Harvardi Ülikooli antropoloogiaõppejõud ja sealse filmiuringute keskuse asedirektor. Ta töötab audioprojektides analoogelektronika ja kohahelega (*location sound*), luues töid, mis paiknevad abstraktsiooni ja dokumentaalse vahepeal. Karel teeb koostööd ka video- ja filmitegijatega, tegutsedes heliopeeraatori ja helidisainerina.

Ernst Kareli loengule järgneb Tallinna helikõnnakute projekti tutvustus. Tutvustatakse helikõnnakuid, mis on sündinud sel talvel Tallinna Ülikooli sotsiaal- ja kultuuriantropoloogia osakonna tudengite ja MoKS-i liikmete koostöös. Projekt keskendub "kuulamise" fenomenile, uurides Tallinna linna helipotentsiaali. Järgneb filmihelide kuulamine ja ümarlaud "Heli kaasaegses etnograafilises kinos", mida modereerivad Patrick McGinley (aka Murmer) ja dr Carlo Cubero Tallinna Ülikoolist. Ümarlaual arutletakse selle üle, millist rolli mängivad helid tänapäevases etnograafilises filmis.

Seminari töökeel on inglise keel. Seminari korraldab Eesti Rahva Muuseum koostöös Kultuuriteooria Tippkeskusega.

PILLE RUNNEL

Foto filmist "Matushooaeg" (Kamerun).

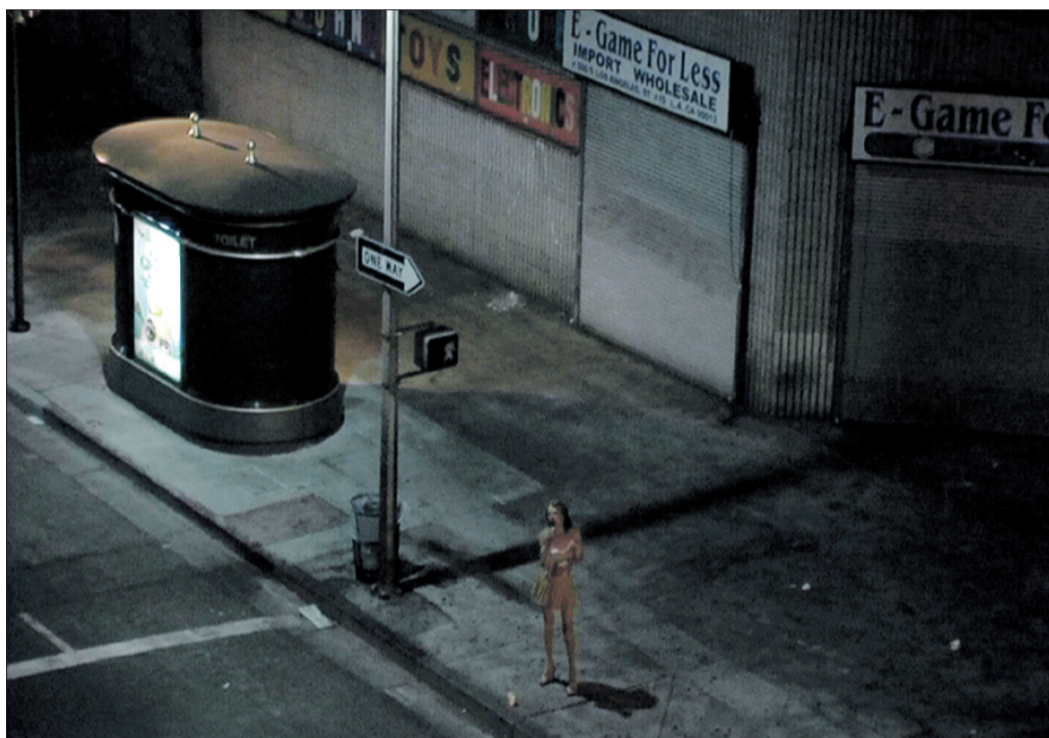

Foto filmist "Laulud Nickelist".

Foto filmist "Juarke – kuidas Mbouni ühiskonnas poistest mehed saavad".

Luubi ja teleskoobi MAAILMA VALLU

Sõltuvalt sellest, kas portreeritav teema on lähedane või kaugel, igapäevane või ainukordne, tuleb juba kaheksandat korda toimuva Maailmafilmi festivali külalistel oma pilk teravustada kas luubi või teleskoobi kombel. Programmist leiab filme argielust maailma eri paikades, aga ka globaalset mõõtu küsimustest.

■ Üheks oluliseks liiniks programmis on kogukondade teema: linnakogukonnad, traditsioonilised kogukonnad, juurtega maas või kindla kodupaigata kooslused – kogukonnad on pidevas, dünaamilises muutumises, alates kadumise äärel olevatest religioossetest rühmadest ("Linnu tee", "Järgmisel aastal Bombays") või kohalikest kogukondadest, mis elavad oma elu ühe küla või linnaosa piires ("Paraad on läinud Villalbast" ja "Kaksteist naabrit").

Paar filmi keskendub kogukondliku elu rituaalsele poolele. "Matushooaeg" on film, mis on tehtud väljaspoolseisja perspektiivist – välismaalastest filmitegijate leiab ennast kultuuris, kus "surnud ei ole surnud", rännakul läbi Kameruni rõõmsate matusetseremooniade.

Teine film ei oleks aga sündinud, kui filmitegija poleks kuulunud kogukonda, millest ta filmi teeb: "Juarke – kuidas Mbouni ühiskonnas poistest mehed saavad" vaatab filmitegija koduregioonis Kame-

runis meeste ümberlõikamise rituaali.

Kogukonna ees võib seista ka küsimusi, mille suurusel saad aimu ainult teleskoobi mõõtu vaatamisriista kasutades. "Lootusrikas tulevik" on film kaljusest ja põhjamaisest Islandist, kus elu on olnud vaeviline, kuid millest on sellegipoolest viimastel aastakümnetel saanud üks heaoluühiskonna sümboleid. Islandi ühiskond oli aga ka esimesi, mis maailma raputanud majanduskriis kokku kukkus.

Ja mida teevad läbi raputatud, kokku varisenud majandusega islandlased?

"Me olime kollapsis, ja ma arvan, et see on hea! Nüüd me saame ehitada uue ühiskonna, mis põhineb uut moodi mõtlemisel," ütleb üks filmi tegelastest.

See film räägib inimestest, tervest Islandi rahvast kui ühtsest kogukonnast, kes tahaks muuta konsumerismile, krediidile ja võlgadele üles ehitatud süsteemi, mis tarbib ja valitseb maailma, nägemata, et ini-

mesed nn kolmandas maailmas kannatavad.

Üks teemasid, milles antropoloogilise maailma nägemise viisiga filmitegijad end kodus tunnevad, on kultuuriline mitmekesisus – seda nii kultuurilise rikkuse avastamise kui ka kultuuride koostoime üle mõtlemise mõttes.

Üks mõtlemapanevamaid selleteemalisi filme on Maailmafilmil ehk "Uuestisünd Westfaalias", mille keskseks teemaks on erinevate rühmade koeksisteerimine multikultuurses kogukonnas.

Hamm-Uentropi provintsi linnast Saksamaal on saanud Tamili ekshilinduisi pealinn, mille tööstustehaste keskel avati 2002. aastal suurim Tamili hindu tempel Euroopas. Seal ala-

Tavaelus T-särke ja šortse kandvad poisid mähkuvad rituaali ajaks ebamugavatesse taimsest materjalist seelikutesse.

mõõtu pilguga TAMA

tes eksisteerivad kõrvuti kohalikud väikelinnasakslased oma harjumuspärase eluviisiga, olgu selleks kiirsöögikohas vorstikeste söömine või traditsioonilised täpsuslaskmisvõistlused, ja hindud, kes austavad oma jumalannat värvikate ja lärmakate tsermooniate ning iga-aastase tempelfestivaliga, mis toob linna pidustustele 20 000 inimest.

Kui suurlinnade puhul oleme harjunud neid nägema mitmekultuurse sulatuskatlana, siis just väikelinna õhustik toob hästi esile kõrvuti eksisteerivate kultuuride kontrastsuse ja kirjeldavad seda muutuste mastapi, mis on toimunud 20. sajandi lõpu ja 21. sajandi alguse Euroopa rahvastikus.

Multikultuursusest Euroopas räägib tegelikult ka film

“Tuli, põleta Baabülon” – lugu rastafaridest, kes evakueerusid Londonisse Montserrat’ saarel, kuna see oli vulkaanipurske tagajärjel elamiskõlbmatuks muutunud. Montserrat’ saare kogukond moodustas ekssiilis vastu pidamiseks tiheda võrgustiku.

Selles filmis portreeritavad muusikud otsivad enda nägu nüüd suures linnas, panes mängu ka oma spirituaalse identiteedi. On see üldse võimalik? Või on uus elu juba igal juhul üks teine elu?

Osa Maailmafilmi programmist tegeleb meelte ja tajuga, olles oma lähtekohtadelt pisut seotud ka meelte antropoloogia kui akadeemilise distsipliiniga.

Viimastel aastakümnetel on akadeemiline antropoloogia

kultuuride võrdlemisest edasi liikunud ja asunud enam tegelema visuaalse, kehalise ja argielu kui multisensoorse kogemusega. Kaasaegne antropoloogia on huvitunud meeltega maailma tajumise viisidest. Uurijaid huvitab see, kuidas meeled üks-teist täiendavad kui ka omavahel vastuollu satuvad.

Maailmafilmil vaatame me neid “kanaleid” esmajoones siiski eraldiseisvatena. Festivali esimesel päeval toimuv rahvusvaheline seminar on pühendatud helile kui sotsiaalse kogemuse vahendamise meediumile.

Põhiprogrammist leiab aga filme, kus esiplaanil on kultuuri ja meelte teema. Näiteks filmis “Keetes kokku unistusi”, kuid ka filmides “NWNH/Uudised eikuskilt” ja “Lootusrikas tulevik”

on olulisel kohal toit, alates selle kasvatamisest kuni söömiseni.

Programmis on ka filmid inimestest, kes on kohanenud maailmaga hoolimata sellest, et nad ei näe või ei kuule. Lood noortest ning lastest filmides “Unistuste rada” ja “Kurtide laste maa” on südamligid, aga ka intellektuaalselt kaasaahaaravad.

PILLE RUNNEL

■ Festival tänab: Eesti Kultuuriministeerium, Eesti Kultuurkapital, Eesti Filmi Sihtasutus, Tartu Linnavalitsuse Kultuuriosakond. Koostööpartnerid: disainistuudio Fraktal, konverentsi- ja kultuurikeskus Athena, kunsti ja sotsiaalpraktikate keskus MoKS, Kultuuriteooria Tippkeskus ja paljud teised.

AJAKAVA

Maailmafilmi festival 21.03.–27.03.2011

ESMASPÄEV, 21.03.

12:00–16:00 Seminar “Heli kontuurid”.

Helietnograafia ja helidisain kaasaegses etnograafilises kinos.

TEISIPÄEV, 22.03.

10:00–17:00 Eripogramm: Mark Soosaar, retrospektiiv

18:00 “Matusehooaeg”, rež Matthew Lancit, CAN/CMR, 87’

20:00 Festivali avamine; “Hing”, rež Kullar Viimne, EST, 58’

22:00 “Unistuste rada”, rež Joan Soler, ESP/IND, 84’

KOLMAPÄEV, 23.03.

10:00 “Bunongi sünnitustavad traditsioonide

ja muutuste vahel”, rež Tommi Mendel, CHE/KHM, 50’;

“Kosmosekülalised”, rež Alba Mora Roca, COL, ESP, MEX, USA, 26’

12:00 “Luuategija”, rež Stefan Scarlatescu, ROM/ROM, 11’;

“Sifinja – raudne pruut”, rež Valerie Hänsch, GER/SDN, 70’

14:40 “Läbi varjude”, rež Catarina Mourao, PRT, 83’

17:00 “Mäng”, rež Vladi-

mir Golovnev, RUS, 26’;

“Juarke – kuidas Mbouni

ühiskonnas poistest me-

hed saavad”, rež Mohama-

dou Saliou, NOR/CMR, 52’

19:05 “Fakiri jalgrattad”,

rež Hamid Ayubi,

FRA/AFG, 26’;

“Orkaanikütt”, rež Ran Mendelson, ISR, 51’

21:15 “Keetes kokku unistusi”, rež Ernesto Cabellos, PER/BRA, 75’

Foto filmist “Mäng”. Fännid.

NELJAPÄEV, 24.03.

10:00 “Linnu tee”, rež Klara Trencsényi, Vlad Naumescu, ROM, 56’;

“Lennutaja Anna”, rež Aigars Lielbards, LVA, 14’;

“Kõik peale musta”, rež Ausra Linkeviciute, LTU/GBR, 20’

12:05 “Maja pargis”, rež Hercli Bundi, CHE/CHN, 86’

14:45 “Laulud Nickelist”, rež Alina Skrzyszewska, USA/GER, 83’

17:00 “Järgmisel aastal Bombays”, rež Jonas Parienté, Mathias

Mangin, FRA/IND, 55’; “Unistused ja ohvrid”, rež Lotte Haase,

NLD/PER, 41’

19:30 “Taassünd Westfaalias”, rež Melanie Liebheit, GER, 88’

21:30 “Peatu, kuula, vaata”, rež Jorge Pelicano, PRT/CHE, 97’

REEDE, 25.03

10:00 “NWNH/Uudised eikuskilt”, rež Christophe Van Collie, BEL, 64’;

“Mälestuste valguses”, rež Alyssa Grossmann, GBR/ROM, 39’

12:15 “Varjudest ja meestest”, rež Aurélien Foucault, Cédric

Quennesson, FRA/CHN, 23’; “Paraad on läinud Villalbast”,

rež Giuliano Ricci, ITA, 45’; “Gyuri”, rež Andrei Dascalescu, ROM, 10’

15:00 “Kaksteist naabrit”, rež Marianna Economou, GRC, 52’;

“Kodu arhitektuur”, rež Thorunn Hafstad, ISL, 30’

17:00 “Lootusrikas tulevik”, rež Henry Bateman, GBR/ISL, 75’

19:00 “Püha tuli”, rež Erik Norkroos, EST/UKR, 49’;

“Tuli, põleta Baabülon”, rež Sarita Siegel, GBR/MSR, 53’

21:15 “Elu ilma meesteta”, rež Luo Yi, GBR/CHN, 27’;

“Korraldatud armastus”, rež Soniya Kirpalani, IND/UAE, 75’

Foto filmist “Lo väike kuningriik”. Nunnad palvetamas.

LAUPÄEV, 26.03.

10:00 “Kivi, kala, jõgi”, rež Iban Ayesta Aldanondo, BRA/ESP, 70’

12:00 “Sõepõletajad”, rež Pjotr Zlotowicz, POL, 15’;

“Jõhvikasaar”, rež Jelena Demidova, RUS, 65’

14:40 “Tubakas, töed ja rummikub”, rež Steef Meyknecht, NLD, 93’

17:00 “Lo väike kuningriik”, rež Caroline Leitner, Daniel Mazza,

Giuseppe Tedeschi, ITA, 52’; “Unistades Taj Mahalist”, rež Nirmal

Chander Dandriyal, IND/PAK, 51’

19:15 “Õnnelik lõpp”, rež Szymon Zaleski, BEL, 50’

20:15 Festivali lõpetamine

20:30 “Kurtide laste maa”, rež Stefano Cattini, ITA, 80’

PÜHAPÄEV, 27.03.

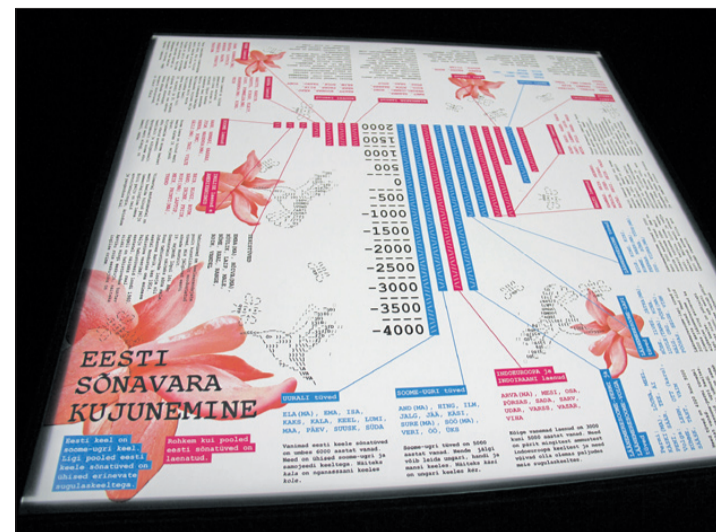
Avatud näitused

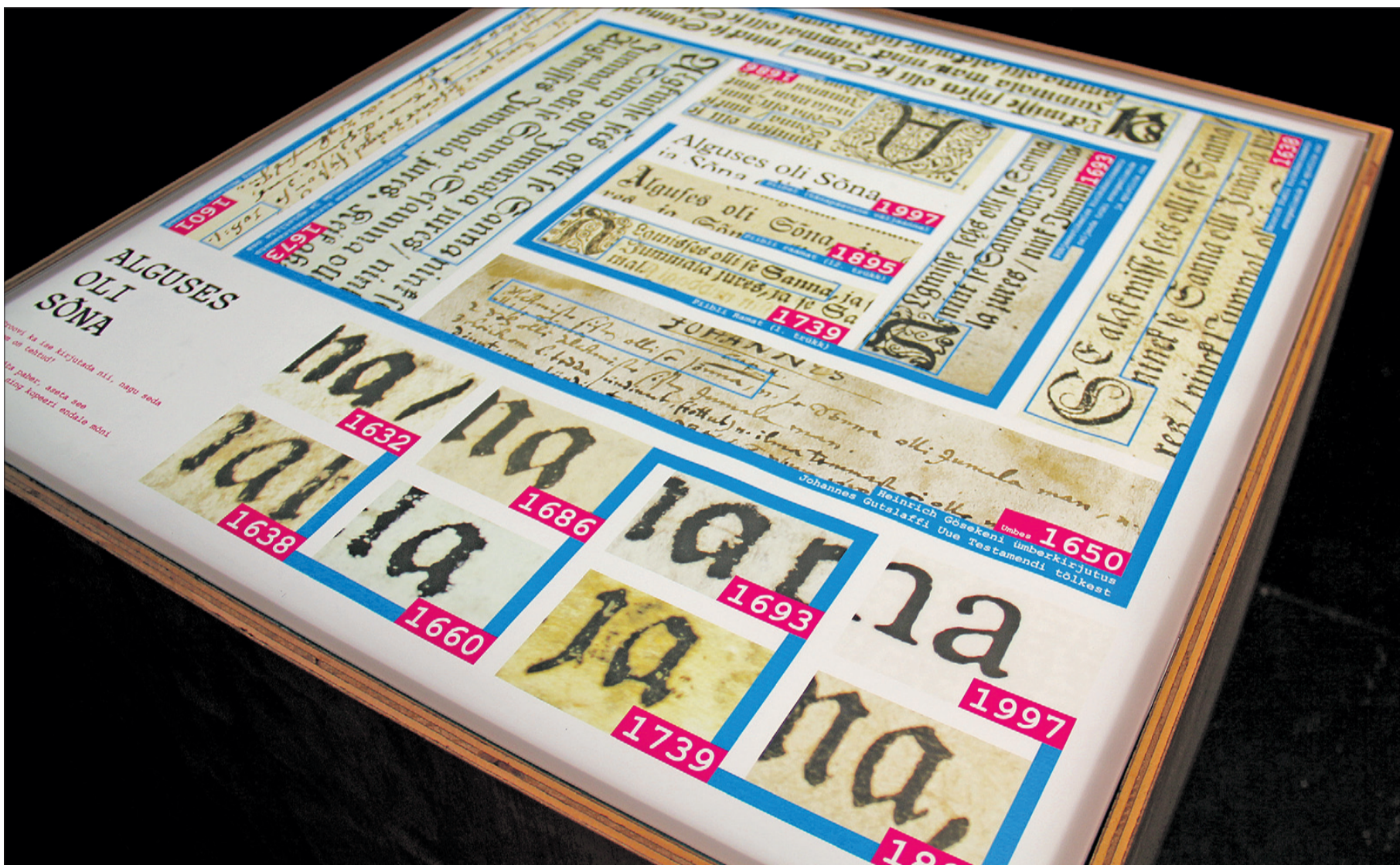
Muuseum näitab keelt Tallinnas Vabaduse väljakul.

Kirjutusmasin pakub kõigile huvi.

Eesti sõnavara kujunemist selgitav makett.

Kirjapilt läbi ajastute.

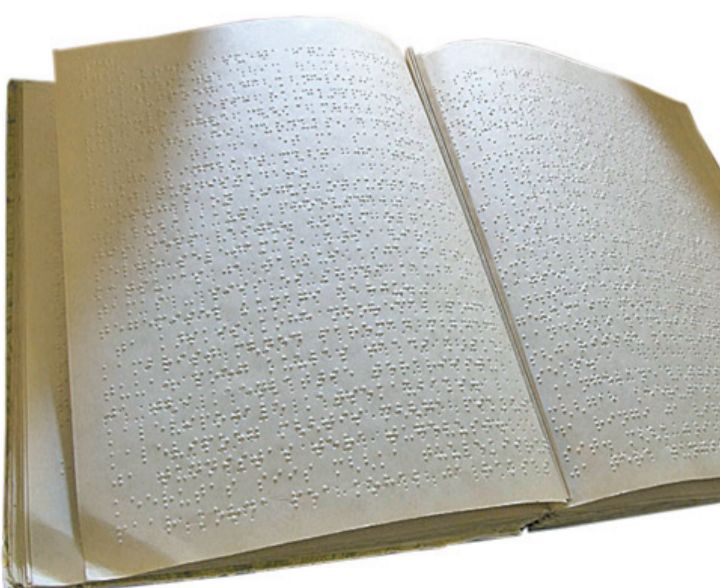
Keel ja grafiti näitusel – suhtlevad noored.

Kuidas lugeda gooti kirja?

Muuseum näitab keelt

Mitu keelt on eesti keeles? Eesti keeles saab rääkida, kirjutada või ka näiteks viibelda. Eesti keelt saab joonistada ja laulda. Eesti keeles on pea sada murrakut. Igaühel meist on oma kogemus eesti keelega. See näitus kutsubki tutvuma erinevate eesti keeltega, et otsida nende seast üles oma eesti keel.

Keelt saab tunda ka sõrmedega.

Kuula ja vaata enda või oma vanemate kodumurrakut. Vaata, milline näeb välja punktkirjas raamat, kuidas seda tehakse ja kuidas loetakse. Kuula, kuidas räägib eesti keeles kõnesüntesaator. Vaata piltidelt, kuidas moodustuvad eesti keele häälikud inimese kõris, suus ja ninas. Millega on keelt kirja pandud? Tule ja vaata krihvilit ja tahvlit, linnusulge ja pasta-pliatsit, kirjutusmasinat. Millega salvestati esimest korda eestikeelset laulu? Fonograaf ja vaharullid. Kuula, kuidas kõlab viipekeeles vana hea "Põdra maja" laul.

Ole Johannes Aavik. Tee ise Aaviku meetodil sõnu. Õpi hanesulega kirjutama. Haridusprogramm tutvustab eesti keele lugu. Sellele lisanduvad küsimuslehe täitmine ning loominguline osa: nn Aavikümängus moodustatakse uus sõna ja kirjutatakse sulega väike lugu. Haridusprogramm on suunatud põhiliselt põhikooli ning gümnaasiumi õpilastele. Emakeeleõpetajale annab intrigeeriv näitusekeskkond võimaluse tunnis läbivõetud teemasid noortele uutemoodi esitada. Trükimasin või hanesulg, iPhone'i mäng või murdekaart – kõik on siin olemas.

KASPAR JASSA

Keelenäitus on magus suutäis emakeeleõpetajatele

Möödunud aastal Tartus eksponeeritud näitus intrigeeris külastajat oma moodsat pildikeelt kõneleva kujundusega. Tallinna väljapanekul kasutame rohkem valgust ja rahvale olulist kohta linnaruumis – Vabaduse väljakut. Ootame nii emakeeleõpetajaid, kooliõpilasi, peresid kui ka niisama vanalinnas uitajaid. Eriti magus suutäis on see just emakeeleõpetajatele. Miks? Näitus aitab uudsel moel läbi mängida keeletunni teemasid, mis koolis tunduvad "booring" (loe: "jäta ära"), kuid näitusekeskkonnas mõjuvad hoopis teisiti. Keeleasjatundjate abil on keerulised teemad hästi märksõnastatud. Näitus on esitatud Keeletegu 2010 nominendiks.

KRISTJAN RABA
näituse Tallinna produtsent

Kuidas ERMi 35mm filmid Tallinnas käisid

ERMi audiovisuaalse kogu riulitel pikalt karpides liikumatuna püsinud filmilintide päevad on kiireks muutunud.

Poolteist aastat tagasi alanud ettevõtmine, mille jooksul filmikarpe mõnekümne kaupa välja valiti, jauffidese (vene keeles ЯУФ – ящик упаковки фильмокопий) rakiti, autole tõsteti ning Tartust Tallinna viidi, on lõpule jõudmas.

Pealinna sõitudel oli kindel eesmärk. Juhuslik polnud ka karpide hulgast tehtud valik – 2009. aastal sõlmisid Eesti Rahva Muuseum (ERM) ja Eesti Rahvusringhääling (ERR) koostöölepingu, mille järgi ERR puhastab ja digiteerib 57 ERMi säilitatavat 35mm filmi. Nood kannavad peamiselt 1950.–1970. aastatel Eestis ja soomeugri rahvaste juures toimunud muuseumi etnograafilistel välitöödel salvestatud, näiteks traditsioonilised töövõtted põllutöödest ja viljakoristusest majaja paadiehituseni, üritused ja sündmused laste kevadpäevadest kuni laulupäevade ja külapidudeni. Põhjalikult salvestused on ka erinevate soomeugri rahvaste eluolust.

Unikaalne materjal oli kaua aega haruldane ka selle sõna halvemas tähenduses. Laiemat kasutust leidsid vaid kogutud monteeritud valmisfilmid, valdav hulk filmirulle seisis aga puutumatusena.

Esimesed sammud materjali kättesaadavaks tegemiseks as-

ERMi filmikogu materjalid hoidlariulitel.

tuti 1990ndatel, kui osa 35mm filme salvestati U-matic formaadis videokassetidele. See muutis filmid käepäraseks vähemalt teaduritele.

2000. aastate keskel salvestati materjal U-matic formaadist DV-formaadis kassetidele. Praeguseks on neist ERMi raamatukogus olemas ka DVD-plaadidel vaatekoopiad, mis võimaldab filmitust osa saada juba kõigil soovijatel. Nii kasutamise kui materjalide säilitamise vaatepunktist ei kõlba nende ümberlindistuste kvaliteeti loomulikult võrrelda ERRis valminud digikoopiatega.

Eesti Rahva Muuseumis säilitatakse filmide digikoopiaid

edaspidi SATA ketastel ning archiveeritakse RAID 6 kettamassiivile. Samuti hoitakse valminud koopiaid magnetlintidel ERMi LTO lindirobotis.

Lisaks filmilintide puhastamisele ja filmide digiteerimisele restaureeris ERR täispikkuses 1978. aastal valminud 38minutilise dokumentaalfilmi "Eesti küla sajandivahetusel" (rež Aleksei Peterson).

Paradoksaalsel kombel kinnistab tehtud noorenduskuur vanad filmikarbid senisest veelgi kindlamini riulitele, sest pärandit annab nüüd edasi kaasagegne tehnika.

GERD RAASSALU

Tuleme homme!

"Oleme Ainoga praegust Tartust. Tuleme homme õhtuks arvatavasti Pärnu. Muidu kõik tervise juures."

Templijäljenditelt võime lugeda, et 10. augustil 1910 Jurjevist saadetud teater Vane muise vaatega postkaart oli juba samal päeval Pärnus.

8. aprillist pakub näitus "Tartu postiajalugu kirjad ja postkaartidel" hulgaliselt silmailu ja Taaralinna ajalugu. Tartuga seotud postkaartide valikud on alateemadena: 1883–1899, Tartu tähetorn, Tartu ausambad ja Emajõe laevastik. Nii on võimalik tutvuda Tartust saadetud kirjadega alates 17. sajandist kuni 20. sajandi keeruliste sündmusteni.

Vanim Tartust saadetud kiri on aastast 1681. Tol ajal voiditi kiri kokku, pitseeriti kinni ja saadeti teele. Aastatel 1796–1856 olid kasutusel eelfilatelistlikud templid. Vanim Dorpati templiga säilinud kiri on aastast 1798. Esimese maailmasõja ajal oli keelatud kirja teekonda templitega näidata, aga mark tuli kustutada ja seda tehti 1914. aasta augustis-septembris nn tummtempliga.

Kuni 1894. aastani lubati Tsaari-Venemaal kirju saata ai-

nult ümbrikus või postalitsuse kirjatatud ametlikul postkaardil, mille ühele poolele kirjutati aadress ning tühjale poolele sõnum. Piltpostkaardi ajalugu algas 1894. aasta oktoobrist, kui eraettevõtjatele anti luba postkaarte kujundada ja kirjastada. Ja ometi on kollektsionäär Indrek Ilometsa kogus tollase Liivimaa pealinna Riia vaatega post-

kaart, mis on trükitud ja postist läbi käinud aastal 1893. Postkaartide algusaastatel oli nende ostmine ja saatmine üsna kulukas, seega rohkem sakste löbu.

Tollased tarbavahendid ja sõnumikandjad – postkaardid – on pildid aastasaja-tagusest Emajõelinnast. Nendelt võib leida palju üllatavat ja ka äratundmisrõõmu säilinud hoonetest, ausammastest või jäädvustatud eluolust. Olgu selleks näiteks inimesi ühendav sild Emajõgi koos oma laevastiku ja igapäevaeluga. Fotod postkaartidel on hetke kõnekad jäädvustajad.

EVE AAB

RAAMATUD, TRÜKISED JA DVDD

Räägime kartulist!

Tartu 2011
Koostajad
Terje Anepaio,
Reet Piiri, Ellen Värvi

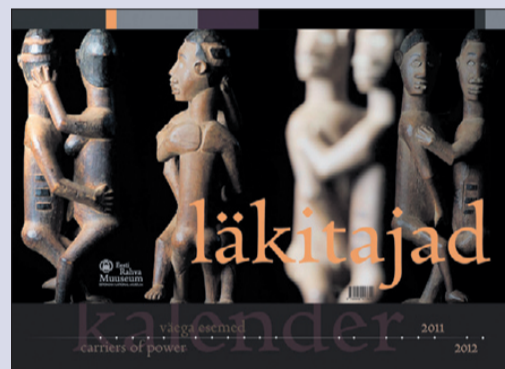
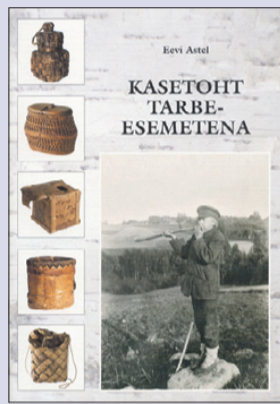
Raamatusse on koondatud meenu-tused ja fotod meie teisest leivast – kartulist. Valik põhineb kogumisvõistlusele "Räägime kartulist!" saadud kaastöödel. Kartulilugusid on nii päris- kui ka potipõllumeestelt, nii sundkorras põllul käinud kartulivõtjatelt kui ka lihtsalt kartulit süüa armastavatel inimestel. Järeleproovimiseks leiab raamatust kümmekond "oma pere" kartulitoiduretsepti.
Hind muuseumipoes 5 €/78,20 kr

Kasetoht tarbesemena

Koostaja Eevi Astel

Kasetoht oli hinnatud materjal pika säilivuse, tõrvasisalduse ja veekindluse tõttu ning leidis Eesti talurahva elus tarbesemete valmistamisel ulatuslikult kasutust. Igapäevases talumajapidamises tähtsal kohal olnud materjali tutvustav trükis valmis ERMi ja ERKLi koostöös.
Hind muuseumipoes: 3,83 €/60 kr

Kalender "Läkitajad – väga esemed 2011–2012"

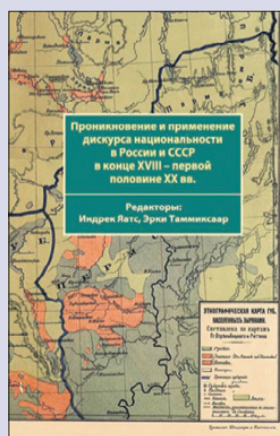
(eesti ja inglise keeles)
Koostajad: Siret Saar, Külli Lupkin, Kalle Müller
Mõõtmed: laius 70 cm, kõrgus 49 cm

Kalendrisse valitud esemed kajastavad Eesti ja teiste rahvaste rahvausundit. Eesti rahvausund ei võta sageli materiaalsel vormil, olles tulvil haldjaid, metsavaime ja näkke. Seda väärtuslikum on Peko ja Tõnni olemasolu ERMi kogudes. Käesoleva kalendri fotodel on väga esemed, sest uskumused ja rituaalsed toimingud kutsuvad esile ülemineku igapäevaelust erinevasse maailma. Kalendri üheks eesmärgiks on tutvustada ka ERMi võõrrahvaste kogusid.
Hind muuseumipoes: 15,34 €/240 kr

Rahvuse diskursuse sissebumine ja tarvituselevõtt Venemaal ja Nõukogude Liidus 18. sajandi lõpust 20. sajandi keskpaigani (vene keeles)

Toimetajad Indrek Jääts, Erki Tammiksaar

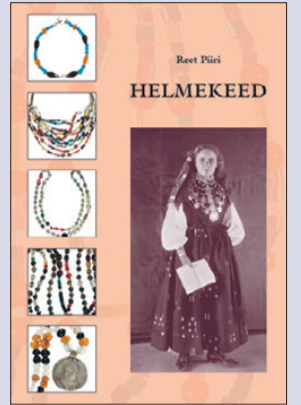
Umbes poolteise sajandi vältel leidis Venemaal aset oluline muutus. Etnilisusest, millele veel 18. sajandi lõpus erilist tähelepanu ei pööratud, sai 20. sajandi I pooleks kogu ühiskondlikku elu olulisel määral mõjutav tegur. Artiklikogumik avab selle keerulise ja paljutahulise protsessi mõningaid aspekte.
Hind muuseumipoes: 10 €/156,50 kr

Helmekeed

Koostaja Reet Piiri

Raamat räägib helmekeedest, mida eesti talunaised kandsid 18. ja 19. sajandil. Ehted täiendasid toona esmajoones pidulikku kostüümi, kuid olid kasutusel ka argipäeviti. Keeld on tütarlaste ja naiste rõiva-komplektile kenaks täienduseks. Raamatust leiab ideid, kuidas leida ja sobitada helmeid nii rahvarõivakomplekti kui ka tänapäevaste rõivaste juurde.
Hind muuseumipoes: 4 €/62,60 kr

Eesti Rahva Muuseumi aastaraamat nr 54

Peatoimetaja Pille Runnel, toimetajad Tuuli Kaalep, Toivo Sikka, Agnes Aljas

Aastaraamatus ilmuvad eesti-keelsed kultuuriruumilised artiklid, mis sel korral keskenduvad mälu ja mäletamise küsimustele. Etnoloogid küsivad, kuidas mälu kohti luuakse ja taasluuakse, kuidas on kollektiivse mäletamisega seotud eri rühmade huvid ja kuidas rakendatakse erinevaid mineviku kujutamise viise. Aastaraamatus antakse ka ülevaade muuseumi 2010. aasta tegevusest.

Tartu vanadel postkaartidel

Koostajad Eve Aab, Jane Liiv ja Toivo Sikka

Eesti Rahva Muuseumi fotokogust pärinevad Tartu linna vaated viivad ajaretkele. Postkaartidel kujutatud huvitavad ja linnale olulised objektid pakuvad tänapäeva linnakodanikule äratundmisrõõmu, kuid võivad tekitada ka imestust.
Hind muuseumipoes: 0,51 €/10 kr

Raadi ajalugu postkaartidel

Koostajad Pille Runnel ja Tuuli Kaalep

Isegi tänasel päeval Raadi mõisapargis jalutamas käies on võimalik tunnetada selle mõisakompleksi hiilgeaja kaunidust ja suursugusust. See postkaardi-sari suurepärase lossi- ja mõisapargi vaadetega toob vaataja silme ette toonase aja elu.
Hind muuseumipoes: 0,51 €/10 kr

DVD. Küübitegu. Vanade tehnikate uus elu

Koostajad Andres Koidu, Vaike Reemann ja Mairo Selgmäe

Küüp on ühest puutükist õnestatud lükandkaanega karp. DVD "Küübitegu" näitab karbi õonestamist ning selle kirjamist noa ja peitliga. DVD valmis Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liidu ja Eesti Rahva Muuseumi koostöös Eesti Kultuurkapitali toetusel.
Hind muuseumipoes: 6,10 €/95,50 kr

RAAMATUTE TELLIMINE JA LISAINFORMATSIOON
silver.bohl@erm.ee, +372 731 1452

Näitused

ERMI näitusemajas

J. Kuperjanovi 9, Tartu

PÜSINÄITUS

"Eesti. Maa, rahvas, kultuur"

KUNI 25.09.

"Euroopa maitsed"

9 Euroopa muuseumi koostöös valminud näitus, mis räägib eurooplaste toidust, selle tootmisest ja tarbimisest nii minevikus kui ka tänapäeval.

KUNI 3.04.

"Kui põllud põlesid"

Näitus tutvustab alepõllundust – üht Eestis aastatuhandete jooksul kasutusel olnud maakasutusviisi.

14.04.–29.05.

"UKU ja Mulgi Ukuvakk"

Kaasaeg nõuab uut lähenemist rahvuslikele traditsioonidele. Näitusprojekt on konkursi "Oma Näitus" võidutöö.

19.04.–29.04.

Kirjad Eesti laululindudele"

Raul Meele 70. juubelisünnipäevale pühendatud näitus pakub teoseid visuaalse luule ja heliluule suunal.

Raul Meele tekstipildid, Fred Jüssi lindistused ja loodusfotograafide ülesvõtted harmoneeruvad audiovisuaalseks tervikuks.

7.06.–7.08.

"Kikerikiik"

Mängulise keskkonnaga näitus, mis ühendab kaasaegse kunsti rahvakultuuri pärandiga, elitaarse kõrgkultuuri ning arvutitehnika võimalused väikelaste mängumaailmaga.

Postimuuseumis

Rüütli 15, Tartu

PÜSINÄITUS

"Iga ukseni päikeses ja sajus. Eesti rahvuslik postiamet-kond 90"

KUNI 27.03.

"Nahkrahast kroonini, perforibast postmarginini"

Seitse aastat käibel olnud Eesti kroon on üks pikim ühe- raha-periood Eestis viimase saja aasta jooksul. Näitus tutvustab rahatahti, mis viimasel sajandil käibel on olnud.

8.04.–25.09.

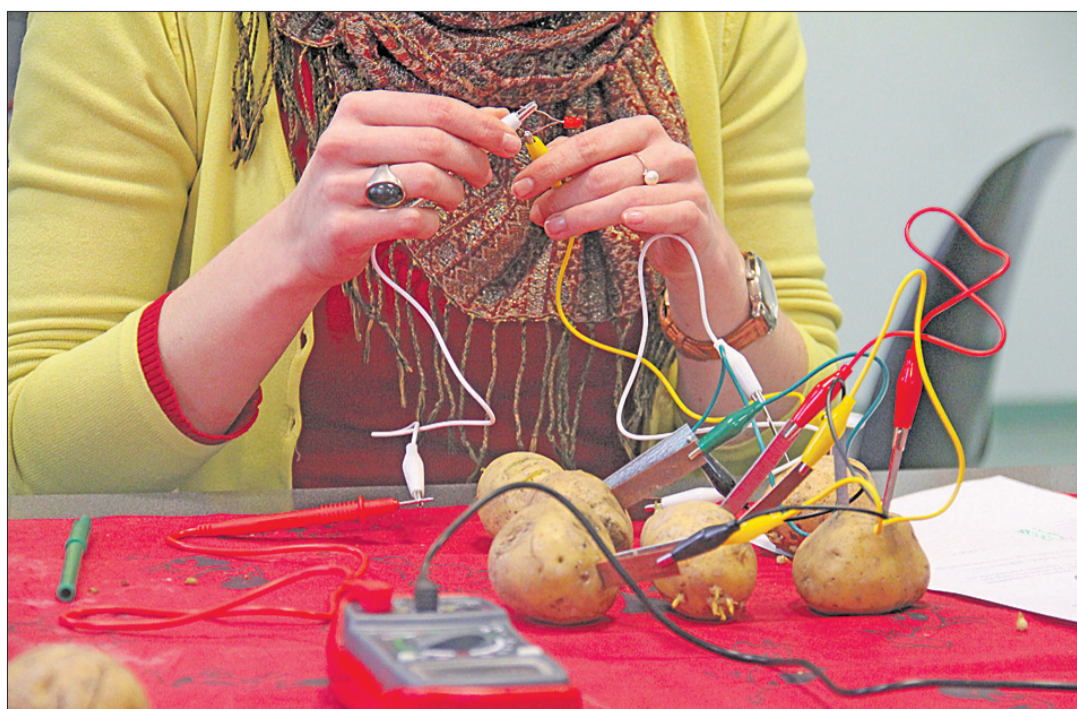
"Tartu ajalugu läbi posti"

Tartu linn postkaartidel ja Tartust saadetud kirjad alates 17. sajandist kuni 20. sajandi keskpaigani.

14.06.–3.07.

"Laagrikirjad"

Laager. Ainus võimalus anda märku, et ma olen elus, oli kiri. Kõigest kirjutada ei saanud, lugeda tuli ka ridade vahelt.

Järgmine kartulipatareide valmistamine toimub 31. märtsil ja 28. aprillil.

Raadil

Narva mnt 177, Tartu

PÜSINÄITUSED

Veetornis "Raadi läbi aegade"

ja välinäitus "Meie siin maal".

Rahvusvaheline skulptuurinäitus

"Lühiajaline Suuremõõtmeline"

Raadi pargis.

30.05.–4.09.

"Aastaring rannatalus"

Arvo Iho fotonäitus

aastaringist rannatalus.

Heimtali muuseumis

Heimtali, Pärsti vald, Viljandimaa

PÜSINÄITUS

"Põlvest põlve elutarkus"

KUNI 1.06.

"Minu kodu"

Laste kodupildid 1930. aastatest ja kaasajast.

Näitused Tallinnas

KUNI 29.05.

"Muuseum näitab keelt"

Tallinn, AHHA Keskus,

Vabaduse väljak 9

Interaktiivne näitus eesti keelest. Kirev keelemaailm avaneb keele kujunemise ja muutumise, murrete ja viipekeele ning kirjanekute ja rääkijate kaudu.

Giidiprogrammid

■ Ekskursioonid püsinäitustel ja vahetuvatel näitustel.

Lisainfo tel 735 0445

■ Näitusel "Euroopa maitsed".

Räägime kartuli ajaloo.

Millal kartul Eestisse jõudis?

Milliseid toite tehti kartulist

vanasti ja nüüd? Kartulisoomise

kombed? Mida saab kartulist veel

peale toidu teha? Kartuliviktoriin,

kartulikunst, kartulikoormis-

võistlus, kartulimängud.

■ Näitusel "Kui põllud põlesid".

Räägime rukki ja alepõllu tähtsusest ja tähendusest Eesti ajaloos, tutvume süsteemide ja töövahenditega ning vaatame, kuidas teadlased alepõllundust uurivad.

■ Näitusel "Muuseum näitab keelt".

Eesti keele näituse ekskursioonid giidi ja katsetega.

Lisainfo: AHHA Keskus,

tel 666 0066.

Üritused

Märts

21.03.–27.03.

Maailmafilm – Tartu visuaalse kultuuri festival

26.03.

Pillimänguhuviliste improvisatsioonikursus

Aprill

6.04. kl 17

Mängime ja meisterdame muinasjuttu (Ungari muinasjutt "Hundi maja")

11.04.–16.04.

Eesti Rahva Muuseumi sünnipäevanädal

11.04.–12.04.

Rahvusvaheline konverents "Toidukultuuri kogumine ja vahendamine: individuaalsed ja institutsionaalsed vaatepunktid"

13.04.

Uued margid, Postimuuseumis

16.04.

Avatud päev: raamatulaat, kartulikunst, infokeskused, ekskursioonid ja erimenüü kohvikus

27.04.–28.04.

Konverents "Noorte hääl. Noorte etnoloogide ja folkloristide konverents"

30.04.

Pillimänguhuviliste improvisatsioonikursus

Mai

4.05. kl 17

Mängime ja meisterdame muinasjuttu (Aafrika muinasjutt "Pähklivargad").

7.05.

Talgupäev "Teeme ära" Raadil

7.05.

Üle-eestiline noorte väitlusturniir näitusel "Euroopa maitsed": "Rahvusköökide UNESCO kaitse alla võtmine on vajalik"

14.05.

Heimtali käsitöölait

14.05.

Rahvusvaheline muuseumiöö "Öös on aardeid" Eesti Rahva Muuseumis

28.05.

Rahvarõivapäev ERMi näitusemajas

28.05.

Pillimänguhuviliste improvisatsioonikursus

Suvi

4.06.

Küüditamise aastapäev, Terje Anepaio dokumentaalfilmi "Meie mäle(s)tame!" esilinastus

23.06.

Jaanipäev Raadi mõisapargis

20.–24.07.

ERM Europeade 2011 festivali ja Tartu Hansapäevadel

20.08.

Taasiseseisvumispäeva tähistamine

Ootame lugusid

Kingitus tulevikku. Ajakapsel 2010

ERM pakub võimaluse teha kingitus tulevikku. Küsimusele, milline aasta oli 2010, oskab igauks ise kõige paremini vastata. Mõned peavad muutliku mälu alalhoidmiseks päevikut või ajaveebi, samamoodi aitavad minevikku meenutada muuseumid, mille ülesanne on koguda esemeid, mis suudaksid rääkida meie ajast ka tulevikus.

Eesti Rahva Muuseum kutsub kaasa mõtlema ja palub Teil kirjutada, milline ese suudaks 2010. aastat kõige paremini iseloomustada ning peaks jõudma muuseumi kogudesse. Kirjeldused ja fotod esemest palume saata veebiaadressile www.omalood.planet.ee.

Muutuv lapsepõlv. Räägime lastest!

Eesti ühiskond on viimase sajandi jooksul teinud läbi rohkem kui ühe totaalset muutumist. Tänapäevased lapsevanemad, vanavanemad, vanavanavanemad on kasvatanud oma järeltulijaid erinevatel aastakümnetel täiesti erinevates poliitilistes ja sotsiaalsetes oludes.

Talletamaks neid muutusi, kutsub Eesti Rahva Muuseum Teid üles meenutama aegu, mil saite lapsevanemaks, milliste raskuste, rõõmude ja muredega noore lapsevanemana kokku puutusite; mida pidasite oma lapse/laste jaoks oluliseks ning kas ja kuidas õnnestus kõike seda saavutada?

Minu auto

Tänapäeval on auto muutunud igapäevaseks tarbeks. Autoga käiakse tööl ja poes, viiakse lapsi huviringi ja trenni. Auto aitab sidet pidada erinevates paikades elavate pereliikmete ja sõprade vahel, viib avastama uusi paiku.

ERM uurib autode tähendust ja kasutamist tänapäeval. Mida sümboliseerib auto – liikumisvabadust, kiirust, kulusid? Kas auto on lihtsalt käepärane kodumasin või pigem üks pereliikmetest või hoopis uhkuseasi?

Eesti Rahva Muuseum on tänulik ka kirjutatud illustreerivate fotode eest. Fotosid ja negatiive võetakse vastu kingitusena või laenatakse koopiatega tegemiseks.

Meie maa. 20 aastat maareformist

Maa-amet koostöös Eesti Rahva Muuseumiga ootab lugusid 1991. aastal alguse saanud maareformist ja selle mõjust Eesti maaelule. Kutsume Teid meenutama, mida arvasite maareformist ja kuidas see toimus, kas maaomanikuks saamine on muutnud Teie ja Eesti maaelu ning kuidas on tagasi saadud maid senini kasutatud.

Talgute üle-eestiline esimene veebiekspeditsioon

Teeme Ära, Eestimaa Looduse Fond ja Eesti Rahva Muuseum koguvad värskeid talgulugusid. Muuseumist leiab palju vanu talgulugusid, fotofragmente ja Johannes Pääsukese ülesvõtte 1913. aasta Põide heinatalgutest. Saada meile oma talgulugu, räägi, miks oled talgutel osalenud, mida leidnud ning kus ja kuidas talgud toimusid. Ootame lugusid 15. märtsist 13. maini aadressil www.teemeara.ee.

Teised teemad

- Minu raha. Mälestused Eesti kroonist ja rahareformidest.
- Kokkupuuted teiste rahvaste esindajatega nõukogude ajal.
- Naiskodukaitse, organisatsioonide Kodutütred ja Noorkotkad tegevus aastatel 1927–1940.

LISAINFO: tiina.tael@erm.ee, 735 0420, www.erm.ee

Ootame lugusid kuni 31. juulini 2011 e-postile tiina.tael@erm.ee või aadressil Eesti Rahva Muuseum, Veski 32, 51014 Tartu

EESTI RAHVA MUUSEUMI NÄITUSEMAJA (J. Kuperjanovi 9, Tartu). Näitused ja muuseumipood avatud T–P 11–18, kohvik avatud T–R 10–18, L 11–18, P 11–17. Reedeti sissepääs tasuta! Tel 735 0445.

ERMI POSTIMUSEUM (Rüütli 15, Tartu). K–P 11–18 (sissepääs tasuta). Tel 731 1450.

RAADI MÕISAPARK (Narva 177, Tartu). Avatud iga päev kella 7–22. Näituste külastamiseks helistada ette tel 735 0442.

HEIMTALI MUUSEUM (Heimtali, Pärsti vald, Viljandimaa). Avatud T–P 9–13.30 ja 14.15–17; talvel T–L 9–13.30 ja 14.15–17. Tel 439 8126.

RAAMATUKOGU, ARHIIV JA FOTOKOGU (Veski 32, Tartu). Avatud E–R 9–16 (pärast kl 13 fotosid juurde ei laenutata, küll aga saab juba laenutatud materjalidega tutvuda kuni kl 16ni). Tel 735 0420.

ESEMEKOGUD (Veski 32, Tartu). Avatud E–R 10–14 (pärast kl 14 esemeid juurde ei laenutata, küll aga saab juba laenutatud esemetega tutvuda kuni kl 16ni). Tel 735 0407.